

סימן כא

עש"ק עקב תשמ"ה לפ"ק פה אוברנאו ע"י לוצרן יצ"ו.
כבוד ידידי האברך השלם בתורה ויראה ה"ג
ר' מיכאל דוב מענצער לאו"י"ט.

אחדשה"ט וש"ת באה"ר.

לנכון קבלתי לפה מכתבו היקר, ואש"פ שגם פה אני עמוס
עם שו"ת מכ"מ אשתדל לענות צאהבה בקצור עכ"פ
— הנה בקובץ עלמו סעודתו על הפירות פליגי ר"י והרא"ש
צאו"ח סי' קע"ז דעת הר"י שגם היכא דעיקר סעודתו על
הפירות אם אוכל בתחלה בלא פת לריך לברך — ודעת
הרא"ש דצב"ג גם באוכל בלא פת א"ל לברך בתחלה והכי
קיי"ל שם ס"ג — מכלל דבלא קציע עליהם עיקר סעודתו גם
באוכל בתחלת סעודתו לריך לברך.

איברא אכתי י"ל דג' מדות בדבר דבקובץ עלמו על הפירות
לבד א"ל לברך — ובאוכל פירות סתם בלא מחמת
סעודתו לריך לברך עליהם — והג' באוכל בתחלת הסעודה
להמשיך התארה כדי לאכל אין לריך לברך ע"פ המבואר סי'
קע"ד צמג"א ס"ק י"א — וא"כ צאותם שאוכלים עכשיו
פירות לפני הסעודה וקריב שאוכלים להמשיך תאות המאכל
א"כ אין לריך לברך — כאשר העיר גם כצ'.

אמנם אין זה פשוט להלכה דבבר צאתי צעניי בשו"ת שצע
הלוי ח"ג ס"י דד' מדות באכילת פירות תוך
הסעודה — א בקובץ עיקר סעודתו על הפירות פשיטא דלא
יברך דכס עלם הסעודה ואין זה הסוגיא דצרכות מ"א ע"כ
דבציאו לפניהם תאנים וענבים תוך השדה דפליגי ר"י ור"ש
וקיי"ל כר"ה, — ב — גם אם לא קציע עיקר סעודתו
עליהם מ"מ אם אוכלם עם הפת ממש נעפלים צו ופת
פוערן דלא גרע משאר עיקר ועפל שמברך על העיקר ופוער
הטפלה (מיבוי דוקא אם אוכלם עם פת ממש דהפת נעשה
עיקר כאשר ה"י נהוג צימיו קדם, אבל כהיום שאוכלים פת
מעט וגם אם לוקחים מעט פת דעתו על הפירות ולא על
הפת) — ג — היכא דצאו להענוג בעלמא ואין להם שום
שייכות לסעודה צבא לדדתי שם בתשובה דיתכן שגם לרי"ה
צצרכות שם אולי מברך גם לאחריהם דעמא דר"ה דאינו
מברך לאחריהם כיון שגם הם מסייעים לסעודה כמבואר
צרש"א, — ד — היכא דמסייעים הפירות קלת לתאות
המאכל כדי שיחארה לאכול יותר צזה קיים הרש"א צחי
צצרכות שם שמעמא דר"ה ור"ש, דאש"פ דמסייע צצאהר מכ"מ
לרי"ה והכי קיי"ל מברך לפניו, דכיון דאינו צצאים לפת ממש,
אין צצכת פת שביא צצכה צצורה לפת פוערת את אלו כיון
שאין טפלה לפת ממש.

ואעפ"י שה"י מקום לחלק צין מסייע קלת לתאות המאכל
למסייע מוצבק כהא שדן המג"א שם סי' קע"ד
לענין יין שרק וכיו"צ מכ"מ גם פירות האלו כידוע אוכלים
לפני הסעודה לא רק לתאות המאכל, אלא לסדר עיכול הקל
של האוכל הבא אח"כ, וגם כאשר אני רואה רוב צצני"א אין
חושבים כלל על להמשיך תאות המאכל וגם היו אוכלים תאותו
גם צצ"ע וצתוך וסוף הסעודה, עכ"פ הלצ נוטה לברך וכך
אני נוהג צצעני.

ואעפ"י שצצצע הלוי שם הצאתי מרצינו המאירי והרי"א"ז
שצצלעי צצורים צצכות וצצעה"מ דדיון של אכילת

בחיוב, וכ"כ בס"י קל"ו צענין קריאת התורה ושניהם חיובים
שוין דחושב קודם, ומכ"ש אם א"י ת"ח כיו"צ שהוא קודם,
וכן צצער אפרים סי' צ — י"ג דאף שצצורה לכבד תורה
נכבד אבל אינו דוחה שום חיוב, — וכיון שצצראה החסידים
מחשיבים צצכת המזון הג"ל לזענין חיוב החושב קודם וק"ו
אם הוא ת"ח.

כמוכן שהצצתי רק למעלת צצודו כ"י ולא שמעתי מה צצפי
הצצאים.

הדוש"ת בדידות — מצפה לרחמי ה'

סימן כ

כבוד ידידינו ה"ג המופלג צמא לתורה ולדבר ה'
ר' יעקב ויינגולד שליט"א בעיה"ק ירושלים ת"ו.

אחדשה"ט וש"ת באהבה.

יקרתו קבלתי וצענין מנין האוכלוסין ע"י השלטון ששאל
כצ' אם יש צזה איסור משום הא דיומא כ"צ ע"כ
דאסור נמנות את ישראל, ואש"פ שלא הוצא צמוני המלוות
וכבר עמדו צזה מכ"מ אין ספק שהיא הלכה למעשה צלי
מחלוקת כאשר העתיקה להלכה צמג"א א"ח סי' קנ"ו,
והספק צצדון שלנו אם אין סופרים כלל צפה, ומונין צצכת
ע"י אדם, וספק שני אם גם צצכת אין מונין ע"י אדם אלא
ע"י מכוונת היום כידוע. והספק צצלם איסור התורה אם
האיסור הוא הספירה לוינו מעשה הספירה, או האיסור הוא
לעמוד על מנין צצני ישראל כצצ"ל מפני שהמנין שולט צו
עין הרע, וא"כ כצצסופו של דבר עומדים על המנין אסור,
וא"כ גם צצכת אסור.

וכה ראיתי צצצוצה כצצ סופר יו"ד סי' ק"ו העתיק מצצו
מנן החתם סופר צ"ע שהוכיח מצצוגית הש"ס יומא שם
דאפילו מונה צצכת ולא מוניא צצפיו אסור דא"כ למה ל"י
צצק ועלמים לצצול המלך ויואצ נמי אמאי לא מנה צצכת
וכו' והוכיח זה מלשון לא יספר דמצמע אפי' צצכת וכי' יעשה"ה
ש"מ דפשיטא ל"י להח"ס דהאיסור לעמוד על המנין, ואש"פ
שהוצא צצם הרלב"ג פ' צצמדבר שר"ל שצצכת אין איסור,
פשיטא דאין זה יסוד צצלכה נגד המפורש מהח"ס להלכה,
כיון שצצק למעשה.

וסוגיא דעלמא דאפילו ע"י דבר אחר אסור אם הוא שלא
לצורך כשיעט הרד"ק צצמואל צ' — כ"ד ודברי
הרמב"ן פ' כי תשא ופי' צצמדבר ידועים צזה, ועיין מש"כ
צעניי צצצע הלוי ח"א סי' ל"ד, וכן נשאלתי ממשדד ראש
השלטון לחו"ד העניי צזה, וכתצתי שאין צצדי לתן הוראה
להיתר דגם אם נדון זה ע"י ד"א מה שהוא רחוק מ"מ מי
יודע אם זה לורך צצמנת, אמנם היות שצצצו לי השלטון
כי הם מוכנים לוותר צצאלונים שלהם על חלק המספר,
ולהסתפק צצחלק הסעטיסטיקי, וא"כ הפקיד לא יספור
מן הסתם, אש"פ שצצסף הם צצמשרד הראשי יעמדו על
המספר נצתי ע"ה שיכתוב כל אחד על השאלון צצמפורש
שהוא מוכן לתן נתונים סעטיסטיס אבל לא להיות מוני,
וגם צזה כולי האי ואולי וחינו צצורר אללו. ואם אפשר להמנע
מכ"ז עוב יותר. ע"ע ח"ט סי' ל"ה

צבהמ"ז יצרכה אחרונה, עיני צרכי יוסף סי ר"ח וצבע"ת — וצרכי יוסף סי ר"י דפטור צבהמ"ז צעיני הגלח מעיים ילא די צבהמ"ז גרונו, ועיני צמ"ח מלוח ש"ג כי ג"כ דפטור, יכן נועה צאמרי צינה אר"ח סי ע"י יע"ש צאורך, וכי דזה דלה כתשובת קול אלי סי ע"י.

והרני דוש"ת באהבה ומברכו בכט"ס, מצפה לרחמי ה'

סימן כב

ג' חיי שרה תשמ"ה לפ"ק.

כבוד תלמידי ודיד נפשי הרב הגאון המופלג בתו"י כש"ת מוהר"ר ישראל יעקב לנדאו שליט"א רב ומובה הרבים בבאר שבע.

אחדשה"ט וש"ת באה"ר.

יקרתו קבלתי ואשר שאל להלכה צמה שמלוי כהנים שעושים לחמים ומיני חצילין ממורסין וסוצין צלי שום תערוצת קמה מה הדין לענין צרכה דשמעת יש מצרכים צמ"מ ואתה מהסם צו, ושאלת חכם חלי תשובה לצרר הנושא היטב כדרכך צקודש.

הגה אם הוי זה אמת שנעשה זה צלי תערוצת קמה כל שהוא הוי ראוי לדון אם מצרכים עליו כלל, דע"כ לא כתב הרמב"ם צפיה"מ פ"ק דחלה מ"ה לענין עיסת הכלצים דאין מצרכים עליה דהוי"ל כמו קטניות דמשמע דע"כ דענינה צרכה היינו בעיסת הכלצים דה"ל קמה עם הרצה תערוצת מורסין וסוצין כמש"כ הרמב"ם שם, אבל לחם סוצין ומורסין צלי תערוצת קמה כלל הו"ל נקט הצ"ח צלשונו בתשיבה סי ק"ז — דהקליפה ע"מה (של החטין דהיינו סוצין ומורסין) אינה אוסרת דאין צה שום עעם דקעץ ועפר צעלמא נחשבת ע"כ, וכיון שהוא כעץ ועפר צעלמא אי"כ ראוי הוי שלא לצרך כלל וכמש"כ הרמב"ם פ"ה מה"ל צרכות ה"ה, ולכל היותר צרכה שהכל כמש"כ הרמב"ם ה"ז לענין עץ הקור של דקל שמצרכים עליו שהכל ע"פ ש"ס צרכות, וצזה יראה כמש"כ מעלתך דאין לדמות קליפת החטים ה"ל לקליפת שאר הפירות צצא"ח סי ר"צ סי"ז שדנו עליה הפוסקים, דסוצין ומורסין צלי תערוצת קמה לגמרי ה"ה כעץ צעלמא, ולכל היותר צרכתי שהכל.

ואין מה שעשה ממנו לחם קוצע צזה כידוע, וכמש"כ בתשובת ח"ס אר"ח סי ג' שרמז עלי גס כצורך לצריך שיהי עליו תורת לחם לענין חלה וחיימוץ, והשתא אם נכון הדבר כמש"כ צבי שאין צו תערוצת קמה כלל אי"כ הוי זה מה דמפורש צמשנתיו דתרומות פ"א מ"ה — המורסין מותר, סוצין של חדשות אסורות ושל ישנות מותרות, והיינו דביטן לא נדצק כלל סרך קמה וכמבואר צפוסקים פסחים ל"ו לענין מלה דפסח, וצצ"ע אר"ח ריש תנ"ד דסוצין ומורסין לצד לפי הסכמת הפוסקים ודאי אין עליו תורת לחם, וכבר הרע"ש צמאורי פסחים שם על אלו שהצינו מתוך שיטת הרי"ף דמכשיר לחם סוצין ממש למלה, ואם צכל זאת ראוי לאכינה ועשה מאכל רגיל ראוי לצרך עליו שהכל כמו על פת דוחן ושרא מיני קטניות צצ"ע אר"ח סי ר"ח סי"ח, וכמש"כ הרמב"ם הדמיון לקטניות, [ולשון הצ"ח דה"ה כעץ וכעפר יתכן דלענין צרכה לאו דוקא].

פירות מיירי שלא ידע צבעת צרכה הפה שיאכל פירות תוך הסעודה דכיון דאניס מנעם הסעודה לא נפטר צצרכה הפה, לאפוקי צברים שהם מהסעודה עלמה אפילו לא ידע אותם מתחלה נפטרי, ומשמע דאלו ידע מהפירות צתחלה הגם צבעתם אכילתן לא לעיקר הסעודה והצובע מכ"מ כיון שדעתו אינו מצרך גס לפניהם — איצ"ל דעת התוס' וראשונים מוכח דגם צידע צהם מכ"מ יצרך עליהם — יהבו קו"ל להלכה צאר"ח סי קע"ז.

ב — יענין מה שנשים נבואות וצתינית מספרים שערותיהם צה' צצבת — וצאר"ח סי ר"ס יש מהמירוס צזה — הנה מנשון הע"ז משמע דזה מסרך מלאכה צצבת כיון צצויס ג' מתחילים ללמיה אין לעשות שיהי זה צצבת — אבל צצ"ר כי דאין זה מלד סרך מלאכה אלא מלד תיקון צבוד צצבת דשיצ יש לו צפרנים מוגדלים, וצודאי עעם זה עיקר צלפרנים, אבל צצערות לא שייך כ"כ — וצמ"צ הסכים לעעם הא"ר, — וצדק כי צבי דצנשים הג"ל לא שייך זה, — והעיקר יראה דצ"י שייך רק אם מסירם לגמרי יצוב יצאו צצבת — אבל צנשים הג"ל צבודם לקצן השערות ולקצ"ס וא"כ זה צבודם לצבת — והנשואיה שערותיהם מכוסות וגם שייך כל הג"ל — אם לא צצערות הפנים וכיו"צ שיש להם לפעמים — מכ"מ אין לחדש תומרות צכזה — וצפרע דמשנתיו הוי פ"ד דתענית דצמתישו מותרים מפני צבוד הצבת כאשר העיר צצמ"א, ואין להצריך צצברים חלה.

ג — ואשר שאל דיש אנשים שנוסעים למקום נופש (שלא לרפואה) או למקום עניגים מקום שאין עם מנין אם מותר לעשות כן, ועענהם צפיהם כי החייב של חפלה צצבור הוא דוקא כשיצ צמקומו מנין, אבל ליכע למקום שאין מנין אין איסור והציאו מצדיקים שטעו כן.

וכב' ה"י מציבדא דר"ה צצרכות מ"ז ע"צ דלא מלח עשרה ושחרר עצדו — וצצבת אותם אנשים אכתי יקשה קושית הגמ' דכיון דצמקום שאין מנין אינו מחויב צחפלה צצבור אי"כ הלא עבר צעשה — הוי משום הו"ל לא ארי דכמו דקו"ל פסחים מ"ו וצצ"ע אר"ח סי ק"ע סע"ו — דצבו"ל צדרך אם יש מנין עד די מילין דמחויב לחזור אחר זה — כמ"כ כיון שיש אפשרות ע"י שחרור ה"ז צגדר מלוח, ואי משום עשה דלעולם צהם תצודו סו"ס מלוח דרבים הוא — דגם אם נימא דאינו מחויב מכ"מ כיון שגרם לקדושת השם צעשרה מלוח קעציד — ועיין הוי מש"כ צמ"צ סו"ס ג"ה — ועיין סי ג"ה סכ"ה וצפוסקים שם — וצעיקר הדבר פשוט צעיני דאם נוסעים רק לתענוג צעלמא דאיסור קעצדי — דצין צעשה צין צל"ת דאורייתא או דרצנן אסור להכניס עלמנו נמלצ שח"כ תדחה האיסור — הוי שיפטור ממלוח, והדברים ארוכים צמק"א, דסו"ס גורם לצעל קדושת ה' צעשרה קדיש קדושה וצרכו יעניית האמנים ועוד, ולצעל זה שלא לצורך פשיעא דאיסורא עציד, הגם אם נימא דמי שגר צמקום שאין מנין מלורך פרנסתו או כה"ג לא קעציד איסורא, אבל להכניס עלמנו לזה אסיר — והצדיקים שבי צבי אולי הוי להם איזה עעם הגון ע"פ הלכה, או לרפואה וכה"ג, ואם הוי צאמת שלא לצורך כלל מצדיקים כאלה לא שמענו.

ד — ואשר שאל צאחד שהקיא אחר אכילה כל מה שאכל אם מחויב לצרך צצמ"ז — כבר כתצתי צבערותי לאר"ח סי ר"ח — צענין אם אכל והקיא מיד אם חייב